

УДК 343.36

*С. Є. Дідик**кандидат юридичних наук
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України**Р. В. Кархут**аспірант відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України*

ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКОВАНИХ ВИДІВ ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ СУДОВИХ ОРГАНІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Вступ. Здійснюючи порівняльно-правовий аналіз законодавства України та Республіки Польща стосовно питання втручання в діяльність судових органів, виникає необхідність здійснити, зокрема, аналіз санкцій за КК України та КК Республіки Польща, вивчення яких більш повно та всебічно допоможе виявити переваги і недоліки окремих законодавчих конструкцій.

Сьогодні відсутні будь-які фундаментальні дослідження, у яких був би здійснений порівняльно-правовий аналіз зазначеного питання. Комплексному дослідженню питання кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого ст. 376 КК України, присвячено дисертації А.Г. Мартіросяна, Г.Є. Бершова, Є.О. Буніна.

Метою статті є порівняльний аналіз караності злочину, передбаченого ст. 376 КК України та арт. 232 КК Республіки Польща.

Виклад основного матеріалу дослідження. У кримінальному праві України за ступенем суспільної небезпечності (тяжкості) традиційно розрізняють такі види складів злочину: основний, кваліфікований, особливо кваліфікований і з обставинами, що пом'якшують покарання.

Основний (простий) склад злочину – це той, який містить основні ознаки злочину без обставин, що обтяжують (кваліфікуючих), та обставин, що пом'якшують покарання. Кваліфікований – це склад злочину з обтяжуючими обставинами (кваліфікуючими ознаками), тобто такими, що обтяжують покарання і впливають на кваліфікацію.

Такий підхід піддав критиці О.З. Мармура, зазначивши, що поділ кваліфікованих складів злочину на склади з підвищеним ступенем суспільної небезпеки та склади зі зниженим ступенем суспільної небезпеки в умовах існуючого в Україні підходу до диференціації кримінальної відповідальності, очевидно, що є недостатнім. Як бачимо, законодавець доволі часто передбачає не один, а два, три чи навіть чотири кваліфіковані склади одного злочину з різними ступенями суспільної небезпеки. У літературі вже традиційно найменш суспільно небезпечний з них іменують кваліфі-

кованим, а всі інші – особливо кваліфікованими. Окрім не зовсім належного тут вживання терміна «особливо», не зрозуміло, як позначати кілька таких складів злочину [1, с. 93].

Також науковець заперечує позицію В.К. Грищука, який запропонував виділяти кваліфіковані, особливо кваліфіковані, винятково кваліфіковані та надзвичайно кваліфіковані склади злочинів [2, с. 157], як поділ, що є надто штучним, адже поняття особливо, винятково та надзвичайно логічного ряду не утворюють [1, с. 93]. Та пропонує таку класифікацію складів злочину (як із підвищеною, так і зі зниженою суспільною небезпекою) за ступенями суспільної небезпеки (оскільки традиційно склад злочину пов'язують саме зі ступенем суспільної небезпеки): кваліфікований склад першого, другого, третього і наступних ступенів суспільної небезпеки в порядку її зростання (спадання у випадку складів зі зниженою суспільною небезпекою). Такий поділ дасть змогу, на його думку, вказувати на склад злочину, про який іде мова, без зазначення частини статті КК, несучи при цьому загальну інформацію про ступінь суспільної небезпеки злочину, а також дасть змогу відмовитись від вживання не зовсім відповідного змісту позначуваного поняття терміносполучення «особливо кваліфікований склад» [1, с. 93–94].

Визнаючи потребу в більш скрупульозному підході до вживання у кримінально-правовій науці поняття кваліфікованого складу злочину, для нашого дослідження ця проблема не є настільки актуальною. Оскільки ст. 376 КК України має лише дві частини, і ми, як видається, маємо усі підстави називати ознаки, за наявності яких втручання в діяльність суду кваліфікуються не за ч. 1, а за ч. 2 ст. 376 КК України, кваліфікуючими, а, відповідно, склад злочину передбачений у ч. 2 ст. 376 КК України – кваліфікованим.

Поряд з цим аналіз кваліфікованого складу, на нашу думку, має здійснюватися не лише шляхом опису змісту ознаки, яка кваліфікує злочин (як це традиційно робиться в навчальній літературі, коментарях і часто в наукових джерелах), а шляхом

чіткого визначення додаткових (порівняно з основним складом) ознак, обов'язкових для такого кваліфікованого складу злочину.

Отже, ч. 2 ст. 376 КК України передбачає відповідальність за «ті самі дії, якщо вони перешкодили запобіганню злочину чи затриманню особи, яка його вчинила, або вчинені особою з використанням свого службового становища».

Отже, кваліфікуючими ознаками аналізованого складу злочину є:

- перешкоджання запобіганню злочину;
- перешкоджання затриманню особи, яка вчинила злочин;
- вчинення особою з використанням свого службового становища.

Перші дві кваліфікуючі ознаки стосуються такого елементу складу злочину, як об'єктивна сторона, а точніше є альтернативними суспільно небезпечними наслідками діянь, відповідальність за вчинення яких передбачена у ч. 1 ст. 376 КК України.

Тобто, якщо основний склад злочину є формальним, то склад кваліфікованого вищеназваними ознаками складу злочину є матеріальним.

На це, зокрема, вказує В.І. Тютюгін, який зазначає, що перешкоджання запобіганню злочину чи затриманню злочинця є своєрідним наслідком втручання в діяльність судових органів і має бути з ним у причинному зв'язку [3, с. 855].

З таким висновком слід погодитись, оскільки в ч. 2 ст. 376 КК України використовується слово «перешкодили», що означає dokonану форму дії.

Є.О. Бунін зазначає, що під поняттям «запобігання злочину» слід розуміти вчинення діяння, яке здатне перешкодити, не допустити, унеможливити реалізацію злочинного наміру конкретної особи. Під поняттям «затримання особи, яка вчинила злочин» слід розуміти фізичне затримання такої особи, позбавлення її можливості вільного пересування та обрання місця свого перебування [4, с. 176].

З таким тлумаченням можна погодитись, а відтак такі кваліфікуючі ознаки, як перешкоджання запобіганню злочину та перешкоджання затриманню особи, яка вчинила злочин, матимуть місце у випадку, якщо внаслідок втручання в діяльність судових органів, має місце, відповідно, вчинення будь-якою особою іншого злочину (запобігти якому не вдалося) або втеча особи, яка підлягала затриманню.

Самі по собі дії, які хоча й перешкождали запобіганню злочину або перешкождали затриманню особи, яка вчинила злочин, якщо злочин все-таки було недопущено (відвернуто) або особа була затримана, як видається, не підлягають кваліфікації за ч. 2 ст. 376 КК України. Однак при встановленні умислу винного на настання таких суспільно небезпечних наслідків повинні оціню-

ватись як замах на вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 376 КК України.

Ще один аспект, на якому слід наголосити, – вищеназвані кваліфікуючі ознаки стосуються не лише відмінностей в об'єктивній стороні складу, передбаченого ч. 2 ст. 376 КК України, порівняно зі складом злочину, передбаченим ч. 1 ст. 376 КК України.

Слід погодитись з Г.Є. Бершовим у тому, що має певні особливості й зміст вини при вчиненні втручання в діяльність судових органів, якщо воно перешкодило запобіганню злочину чи затриманню особи, яка його вчинила (ч. 2 ст. 376 КК України). Ним обґрунтовується наявність змішаної (подвійної) її форми в цьому злочині, при якій до суспільно небезпечного діяння винний ставиться з прямим умислом, а щодо наслідків, зазначених вище, – з необережністю. Водночас він наголошує, що не виключається й у цілому умисна форма вини [5, с. 158]. А згодом додає, що в разі охоплення вищеназваних наслідків умислом винного його дії слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ч. 2 ст. 376 КК України та відповідною частиною ст. 27 і тієї статтею, яка передбачає відповідальність за вчинення злочину, запобіганню якого було перешкоджено втручанням у діяльність судді [5, с. 202–203]. Є підстави підтримати такі міркування частково.

Дійсно, ставлення винного до наслідку цього злочину може полягати не тільки в бажанні, щоб такий настав, чи свідомому допущенні його настання, а й у легковажному чи недбалому ставленні до нього.

Проте, якщо уважно проаналізувати ч. 2, 3 ст. 25 КК України, то бачимо, що при формулюванні видів необережності законодавець не надає кримінально-правового значення ставленню особи до вчинюваного діяння, а пов'язує наявність необережності лише зі ставленням до наслідків. Відтак говорити про наявність змішаної (подвійної) форми вини в цьому складі було б не точно.

Однак говорити, що цей злочин є необережним загалом, оскільки ставлення до наслідків може бути необережним, на нашу думку, вбачається неправильним. З огляду на це, як видається, більш толерантно наголошувати, що ставлення до наслідків у такому кваліфікованому складі може бути необережним. Очевидно, що в разі вчинення втручання в діяльність судових органів із кваліфікуючими ознаками, а саме якщо такі дії перешкодили запобіганню злочину чи затриманню особи, яка його вчинила, слід говорити про додатковий об'єкт. У зв'язку з цим додатковим об'єктом таких кваліфікованих складів є, на нашу думку, порядок суспільних відносин, що забезпечують нормальне функціонування правосуддя в частині діяльності уповноважених державних органів із виявлення, припинення та розслідування злочинів.

Стосовно третьої кваліфікуючої ознаки аналізованого складу злочину «вчинення особою з використанням свого службового становища», то з огляду на поширеність такої ознаки в КК України ми акцентуємо свою увагу лише на окремих моментах.

Так, В.І. Тютюгін цілком обґрунтовано наголошує, що використання винним свого службового становища в даному випадку передбачає наявність тісного взаємозв'язку вчинюваного злочину зі службовими повноваженнями такої особи, яка використовує їх для втручання в діяльність судді. Йдеться про використання суб'єктом злочину тих прав чи фактичних можливостей, якими він наділений завдяки своєму службовому становищу [6, с. 35].

Як правильно зазначає Г.Є. Бершов, привертає також до себе увагу особливий спосіб вчинення аналізованого злочину, який закріплений законодавцем в ч. 2 ст. 376 КК України та «прив'язаний» до спеціального суб'єкта – «ті самі дії <...> вчинені особою з використанням свого службового становища» [5, с. 136].

Дійсно, порівняно з основним складом, вчинення злочину в такій формі вирізняє його як чітко визначений спосіб (ознака об'єктивної сторони) – використання свого службового становища, так і суб'єкт – на відміну від ч. 1 ст. 376 КК України, він спеціальний – лише службова особа.

Як засвідчує аналіз судово-слідчої практики, вчинення злочинів із використанням свого службового становища може відбуватися як шляхом безпосереднього зловживання зумовленими посадою повноваженнями шляхом їх використання як інструменту заподіяння істотної шкоди поставленому під кримінально-правову охорону порядку суспільних відносин (а також їх перевищення), так і опосередковано – через використання неформальних можливостей, які так чи інакше зумовлені соціальною значущістю посади, яку обіймає винний. Відтак вплив на суддю, присяжного (втручання у їх діяльність) шляхом використання свого службового становища можливий шляхом:

а) незаконного обмеження судді, присяжного в правах, можливостях реалізації його законних інтересів з безпосереднім використанням службових повноважень та з визначеною в ч. 1 ст. 376 КК України метою або погрози такого обмеження;

б) використання можливостей, пов'язаних із посадою винного як службової особи, тобто свого неформального соціального статусу «впливової особи», який разом зумовлений службовим становищем. Таким статусом може підкріплюватись прохання, вимога, погроза та інші способи впливу, описані вище [5, с. 137].

Проте в судовій практиці на цю обставину не звертають належної уваги. Зокрема, вироком Тростянецького районного суду Сумської області від

28 грудня 2010 р. за ч. 2 ст. 376 КК України був засуджений О_2, який згідно з наказом начальника ГУ МВС України в Сумській області № 1530/с від 21 серпня 2009 р. був призначений на посаду дільничного інспектора міліції сектора дільничних інспекторів Охтирського міського відділу (з обслуговування міста Охтирка та Охтирського району) ГУМВС України в Сумській області та який 19 березня 2010 р. з метою перешкодити виконанню суддею службових обов'язків і винесенню неправосудного рішення в салоні автомобіля, що належить судді К. О. О., в провадженні якої перебувала кримінальна справа щодо О_4, став просити в неї призначення щодо О_4 покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, при цьому пояснюючи, що О_4 прийде до суду давати показання про вчинений ним злочин лише тоді, коли суддя К. О. О. пообіцяє призначити йому покарання, не пов'язане з реальним позбавленням волі [7]. Тобто судом не встановлено та не конкретизовано, у чому ж полягало «використання службового становища» з боку винного.

Не можна оминати увагою і виявлену й описану в літературі некоректність у формулюванні аналізованої кваліфікуючої ознаки, передбаченої в ч. 2 ст. 376 КК України. Зокрема, йдеться про оперування категорією «використання» замість усталеного в науці й тексті КК України «зловживання». Ці терміни не є взаємозамінними: «зловживання» відображає особливу спрямованість «використання» службового становища всупереч інтересам служби, а відтак надає йому характеристики неправомірного діяння. Таке тлумачення ґрунтується також і на змісті диспозиції ч. 1 ст. 364 КК України, де зловживання владою або службовим становищем розуміється саме як використання їх усупереч інтересам служби при настанні відповідних наслідків. Абстрагуючись від останніх і беручи до уваги формальну конструкцію юридичного складу втручання в діяльність судових органів, доцільніше було б закріпити в диспозиції ч. 2 ст. 376 КК України саме категорію «зловживання службовим становищем». Це сприяло б, по-перше, уніфікації законодавчої термінології та, по-друге, наочно відобразило б протиправний, суспільно небезпечний характер відповідного діяння [5, с. 137–138].

Така позиція, на нашу думку, є абсолютно обґрунтованою і заслуговує на одностайне сприйняття та врахування в законодавстві.

Не можна не погодитись і з Є.О. Буніним, який вважає, що в разі вчинення втручання в діяльність судових органів із кваліфікуючими ознаками, а саме вчинене особою з використанням свого службового становища можна говорити про додатковий об'єкт [4, с. 60]. У зв'язку з цим додатковим безпосереднім об'єктом, який є додатковим обов'язковим, є порядок суспільних відносин,

що забезпечують нормальну службову діяльність в органах державної влади, місцевого самоврядування, а також в юридичних особах як публічного, так і приватного права.

Не можна оминати увагою і той аспект, що, на думку окремих учених, суб'єктом аналізованого кваліфікованого складу цього злочину поряд зі службовою особою може бути й особа, яка такою не визнається. Так, на думку Т.К. Агузарова, суб'єктом кваліфікованого складу цього злочину поряд зі службовою особою може бути й особа, що не є службовою, проте виконує управлінські функції, а також інша особа, службові можливості якої дають змогу чинити психічний тиск на потерпілого [8, с. 62].

Думається, що такий підхід не прийнятний. Особа, яка має службові повноваження, або, як зазначає Т.К. Агузаров, «виконує управлінські функції», завжди вважається службовою. Можливо, йдеться про те, що в науковій літературі висловлено позицію, що суб'єктом злочину, передбаченого ч. 2 ст. 376 КК, може бути лише службова особа, від якої суддя перебуває в безпосередній чи опосередкованій залежності по службі [9, с. 234; 10, с. 295]. Тож ми також не підтримуємо такої позиції. Таким суб'єктом, на нашу думку, може бути будь-яка службова особа органів влади, як правоохоронних органів, так і юридичних осіб суб'єктів приватного права. Але при цьому не слід забувати, що сам по собі статус суб'єкта як спеціального – не утворює аналізованої кваліфікуючої ознаки. Необхідно встановити також спеціальний спосіб впливу – використання службового становища. Таким прикладом втручання в діяльність судді з боку службової особи суб'єкта приватного права, на нашу думку, може бути «завдання» підлеглим з боку керівника «незалежного ЗМІ» «знайти та розповсюдити компрометуючі матеріали» про суддю тощо.

В окремих джерелах при дослідженні відповідної кваліфікуючої ознаки, перераховуючи їх, автори намагаються визначити коло осіб, які можуть бути суб'єктом такого злочину. Так, за твердженням В.В. Мальцева, здійснення цього злочину з використанням для цього свого службового становища можливе з боку: 1) службових осіб з більшими, ніж у судді, повноваженнями; 2) безпосередніх начальників особи, що бере участь у здійсненні правосуддя; 3) осіб, у можливостях яких завдати судді неприємностей побутового, медичного чи іншого характеру (ректор вишу, в якому навчається дитина судді); 4) осіб, які за службою володіють інформацією, розкриття якої суддя не бажає [11, с. 13–14].

Не заперечуючи вищенаведеного, водночас не можемо погодитися, що такий перелік є вичерпним.

Підсумовуючи, можемо констатувати, що склад втручання в діяльність суду, вчиненого особою з використанням свого службового становища, порівняно з основним складом злочину, характеризується такими додатковими ознаками:

– додатковим обов'язковим об'єктом, яким є порядок суспільних відносин, що забезпечують нормальну службову діяльність в органах державної влади, місцевого самоврядування, а також в юридичних особах як публічного, так і приватного права;

– спеціальним незаконним способом – використанням свого службового становища – усупереч інтересам служби використання наданих їй законом прав і повноважень [12];

– спеціальним суб'єктом – службовою особою, – якими вважаються особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом (ч. 3 ст. 18 КК України).

Щодо польської кримінально-правової доктрини, то в ній кваліфікованими злочинами називають такі злочини, які характеризуються додатковими ознаками, унаслідок яких діяння є більш суспільно небезпечним, ніж основне (засадниче). Покарання за кваліфікований злочин, відповідно, є теж суворішим. Прикладом кваліфікованого злочину наводиться розбій щодо крадіжки [13].

Як бачимо, на відміну від українського кримінального права, де кваліфікованими визнаються лише склади злочинів у межах однієї статті (різні частини статті КК України), у польському праві кваліфікованими можуть вважатися злочини, передбачені в інших (різних) артикулах порівняно з основним (засадничим) злочином. Зокрема, відповідальність за крадіжку передбачена арт. 278–279 КК Республіки Польща (далі – КК РП), а за розбій як за кваліфікований злочин – у арт. 280 КК РП. Такий підхід, на нашу думку, не є виправданим, адже лише утруднює теорію та правозастосовну практику. Водночас для повноти картини варто уточнити, що розбій у КК РП, на відміну від КК України, є злочином із матеріальним складом («той, хто вчиняє викрадення із застосуванням насильства щодо особи чи погрожуючи негайним

його застосуванням або доводить особу до стану неприйнятності чи безпорадності»). Тобто, по суті, порівняно з крадіжкою за польським законодавством, розбій відрізняється лише додатковою ознакою – застосуванням насильства, погрози тощо.

Окрім цього, виділяють польські правники і привілейований злочин як обернене до кваліфікованого поняття. Це такий злочин, який має додаткові ознаки, за наявності яких діяння є менш суспільно небезпечним, ніж основне (засадниче). Очевидно, що межі караності такого діяння менш суворі. Як приклад наводиться: щодо вбивства як злочину основного (засадничого) привілейованими злочинами є вбивство в стані афекту, вбивство матір'ю дитини під час пологів або внаслідок впливу їх перебігу, евтаназія [13].

Що стосується § 2 арт. 232 КК РП, то закріплений у ньому склад злочину лише умовно можна назвати кваліфікованим.

Річ у тому, що в цьому параграфі зазначається, що «*такому ж покаранню* (виділено мною. – Р. К.) підлягає особа, яка вчинила злочин, зазначений у § 1, що заподіяв шкоду міжнародному карному суду або його органу, який діє відповідно до міжнародної угоди, учасником якої є Республіка Польща, або міжнародній організації, створеній на підставі угоди, що ратифікована Республікою Польща». Тобто караність § 1 і § 2 є однаковою (а під кваліфікованим складом розуміють той, за вчинення якого встановлено більш суворе покарання).

Попри те, з огляду на встановлення відповідальності за такі діяння в окремому параграфі арт. 232 КК РП, доцільним видається розглянути цю кримінально-правову норму більш детально.

Перше, на чому треба наголосити, що в жодному з опрацьованих польських джерел не знайдено опису якихось особливостей застосування § 2 арт. 232 КК РП. Ба більше, як ми вже зазначали, при визначенні об'єкта складу злочину, передбаченого арт. 232 КК РП, часто не розрізняють об'єкт складу § 1 і 2 арт. 232 КК РП, а поєднують їх – норма захищає правильне функціонування судів і міжнародного карного трибуналу або його органу в сфері виконання службової діяльності [14, с. 1035–1037].

Водночас порівняння § 1 і 2 арт. 232 КК РП дає підстави вказати на низку відмінностей між цими нормами.

Отже, від складу основного (засадничого) злочину (§ 1 арт. 232 КК РП) злочин, передбачений у § 2 арт. 232 КК РП, відрізняється такими ознаками.

Найперше потерпілим: якщо за § 1 арт. 232 КК РП – це польські суди, то за § 2 арт. 232 КК РП – це міжнародний карний суд або його орган, який діє відповідно до міжнародної угоди, учасником якої є Республіка Польща, або міжнародна організа-

ція, створена на підставі угоди, що ратифікована Республікою Польща. І якщо поняття міжнародного карного суду (в Україні його називають Міжнародним кримінальним судом – МКС) є цілком зрозумілим – це перший правовий інститут, що діє постійно, до компетенції якого належить переслідування осіб, відповідальних за геноцид, воєнні злочини і злочини проти людяності (заснований на основі Римського статуту, прийнятого у 1998 р., існує з липня 2002 р.), то вимагає роз'яснень поняття органу МКС, який діє відповідно до міжнародної угоди, учасником якої є Республіка Польща та міжнародної організації, яка створена на підставі угоди, що ратифікована Республікою Польща.

Стосовно органів МКС, то, напевне, йдеться про президію, апеляційне відділення, судові відділення та відділення попереднього провадження (попереднього розгляду справ), канцелярію прокурора та секретаріат, що передбачено у ст. 34 Римського статуту [15].

Стосовно ж поняття «міжнародна організація, створена на підставі угоди, що ратифікована Республікою Польща», то як його трактувати відповідь не дає ні польська наука, ні правозастосовна практика (таких справ немає). Річ у тому, що чітко не визначено, про які саме організації йдеться: чи про будь-які (а РП є учасником 24 міжнародних організацій [16]), чи лише про організації, діяльність яких пов'язана з правосуддям, наприклад, Суд Європейського Союзу (Європейський суд, Суд справедливості), що є офіційною інституцією Європейського Союзу, яка охоплює всю судову владу ЄС.

З огляду на місце цієї норми у КК РП (у розділі «Злочини проти правосуддя») думається, що в цій правовій нормі йдеться про захист організацій, функціонування яких пов'язане зі здійсненням правосуддя.

Ще один момент, на який не звертають уваги польські правники (напевне, тому, що практика ще не виявила цього нюансу), якщо в § 1 арт. 232 КК РП передбачено відповідальність за «вплив на офіційні дії суду» (тобто за діяння, формальний склад злочину), то у § 2 арт. 232 КК РП вже йдеться про «заподіяння шкоди» (суспільно небезпечний наслідок, матеріальний склад злочину). Проте, якою має бути ця шкода, невідомо.

Норма, передбачена § 2 арт. 232 КК РП, є актуальною для кримінально-правової науки України з огляду на зміни до Конституції України [17], а саме ч. 6 ст. 124 Конституції України, унаслідок останніх змін до неї, передбачає, що «Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду». І хоча ця частина ст. 124 Конституції України набирає чинності з 30 червня 2019 р. [18], у випадку визнання юрисдикції цього суду постане питання

про забезпечення кримінально-правового захисту його діяльності, і в цьому аспекті може бути використаний власне польський досвід.

Висновки. Кваліфіковані склади втручання в діяльність судових органів за КК України характеризуються такими додатковими (порівняно з основним складом) конститутивними ознаками: а) склад втручання в діяльність судових органів, що перешкодило запобіганню злочину чи затриманню особи, яка його вчинила: додатковим об'єктом, суспільно небезпечним наслідком, а відтак і причинним зв'язком між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечним наслідком; виною у формі не лише умислу, а й необережного ставлення до наслідку; б) склад втручання в діяльність судових органів, вчиненого особою з використанням свого службового становища: додатковим об'єктом, способом, спеціальним суб'єктом. Водночас злочин, передбачений § 2 арт. 232 КК РП, лише умовно можна назвати кваліфікованим, хоча від складу, передбаченого § 1 арт. 232 КК РП, він і відрізняється: спеціальним потерпілим, суспільно небезпечним наслідком (заподіяння шкоди на відміну від впливу в § 1), проте караність обидвох параграфів арт. 232 КК РП є ідентичною.

Література

1. Мармура О.З. Система ознак, що кваліфікують злочин за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2016. 270 с.
2. Грищук В.К. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посібник для студ. юрид. спец. ВНЗ (у вигляді логічних схем) / Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2006. 567 с.
3. Баулін Ю.В., Борисов В.І., Тютюгін В.І. та ін. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар: у 2 т. / за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-е вид., допов. Харків: Право, 2013. Т. 2: Особлива частина, 1040 с.
4. Бунін Є.О. Втручання в діяльність судових органів за Кримінальним кодексом України: аналіз складу злочину та питання кваліфікації: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 259 с.
5. Бершов Г.Є. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність судових органів: монографія / за заг. ред. О.М. Литвинова. Харків: НікаНова, 2014. 228 с.
6. Злочини проти правосуддя: навч. посібник / за заг. ред. В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. Харків: Нац. ун-т «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого», 2011. 155 с.
7. Вирок Тростянецького районного суд Сумської області від 28.12.2010 р. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65376480>.
8. Агузаров Т.К. Преступные посягательства на независимость и неприкосновенность судей: монография. Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. 127 с.
9. Кваша О.О. Проблемы кримінальної відповідальності за втручання в діяльність судових органів. Проблеми пенітенціарної теорії і практики: щорічний бюлетень / за аг. ред. А.А. Музики. Київ: КЮІ КНУВС, 2005. Вип. 10. С. 228–236.

10. Агафонов А.Л., Балкаров Б.Х., Гладышев Ю.А., Головлев Ю.В. и др. Научно-практический комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации / под ред. П. Н. Панченко. Нижний Новгород: Номос, 1996. Т. 2. 622 с.

11. Мальцев В.В. Ответственность за восприятие и осуществлению правосудия и производству предварительного расследования. Законность. 1997. № 12. С. 12–15.

12. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: постанова Пленуму Верховного суду України від 26.12.2003 р. № 15. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03>.

13. Przystępstwo. Wikipedia, wolna encyklopedia. URL: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Przystępstwo>.

14. Kodeks karny. Komentarz / V. Konarska-Wrzesek, A. Lach, J. Lachowski, T. Oczkowski, I. Zgoliński, A. Ziółkowska; red. naukowa V. Konarska-Wrzesek. Warszawa: Wolters Kluwer SA, 2016. 1444 s.

15. Римский статут Международного уголовного суда. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_588/print1479379861514839.

16. Polska w organizacjach międzynarodowych. Wikipedia, wolna encyklopedia. URL: https://pl.wikipedia.org/wiki/Polska_w_organizacjach_mi%C4%99dzynarodowych#Organizacje_mi.C4.99dzynarodowe_kt.C3.B3rych_cz.C5.82onkiem_jest_Polska.

17. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (у ред. від 30.09.2016 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

18. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.06.2016 р. № 1401-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.

Анотація

Дідик С. Є., Кархут Р. В. Характеристика кваліфікованих видів втручання в діяльність судових органів за законодавством України та Республіки Польща. – Стаття.

У статті аналізуються актуальні проблеми кваліфікованих складів злочину, передбаченого статтею 376 КК України та арт. 232 КК Республіки Польща. Проаналізовано кримінальне законодавство Республіки Польща з метою запозичення позитивного досвіду при формуванні кваліфікованих й особливо кваліфікованих складів злочинів.

Ключові слова: втручання в діяльність судових органів, кваліфіковані склади, порівняльний аналіз, кримінальна відповідальність.

Аннотация

Дидык С. Е., Кархут Р. В. Характеристика квалифицированных видов вмешательства в деятельность судебных органов по законодательству Украины и Республики Польша. – Статья.

В статье анализируются актуальные проблемы квалифицированных составов преступления, предусмотренного статьей 376 УК Украины и арт. 232 УК Республики Польша. Проанализировано уголовное законодательство Республики Польша с целью заимствования положительного опыта при формировании квалифицированных и особо квалифицированных составов преступлений.

Ключевые слова: вмешательство в деятельность судебных органов, квалифицированные составы, сравнительный анализ, уголовная ответственность.

Summary

Didyk S. Ye., Karkhut R. V. Features of Aggravated Interference with Judicial Bodies under Legislations of Ukraine and the Republic of Poland. – Article.

The article analyses contemporary issues of aggravated elements of crime provided for by Article 376 of the

Criminal Code of Ukraine and Article 232 of the Criminal Code of the Republic of Poland. The authors have analyzed criminal legislation of the Republic of Poland with the aim of borrowing positive experience while forming aggravated and especially aggravated elements of crime.

Key words: interference in judiciary, qualified warehouses, comparative analysis, criminal responsibility.